

A Fővárosi Ítéltábla a Bihari Ügyvédi Iroda (... , ügyintéző: dr. Bihari Krisztina ügyvéd) által képviselt I.rendű felperes neve(...) I. rendű és II.rendű felperes neve(...) II. rendű felpereseknek a Rátky és Társai Ügyvédi Iroda (... , ügyintéző: dr. Richter Attila ügyvéd) által képviselt ... (...) alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2019. április 11-én kelt 37.G.41.790/2018/16. számú ítélete ellen a felperesek által 17. sorszámon benyújtott fellebbezés folytán meghozta az alábbi

k ö z b e n s ő í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja és megállapítja, hogy a peres felek között létrejött, a bank által 2007. december 17-én iktatott ... számú kölcsönszerződés érvénytelen, erre tekintettel a felpereseket megilleti az a jog, hogy a kölcsönszerződés érvénytelenségéből eredő jogkövetkezmények alkalmazását kérjék;

a felperesek együttes másodfokú perkoltségét 21.650 (Huszonegyezer-hatszázötven) forint + áfa összegben, az alperesét 21.650 (Huszonegyezer-hatszázötven) forint + áfa összegben, a felperesek illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt jogorvoslati illeték összegét 69.300 (Hatvankilencezer-háromszáz) forintban állapítja meg.

A közbenső ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság ítéletében a felperesek módosított keresetét - amelyben a 2007. december 17-én kötött kölcsönszerződés 7. pontja és az Általános Szerződési Feltételek (ÁSZF) 4.1.2., 4.1.3., 4.1.4. és 4.3. pontjai részleges érvénytelenségének a megállapítását kérték elsődlegesen az 1996. évi CXII. törvény (rHpt.) 203. § (6) és (7) bekezdései, másodlagosan az 1959. évi IV. törvény (rPtk.) 209. § (1) és (2) bekezdései alapján; jogkövetkezményként a kölcsönszerződés hatályossá nyilvánítását és az alperes 865.826 forint megfizetésére kötelezését - elutasította, egyben kötelezte a felpereseket, hogy az alperesnek 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg a bruttó 30.000 forint ügyvédi munkadíjat; továbbá az illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt 51.950 forint, kereseti illetéket az állam javára külön felhívásra.

Határozata indokolásában rögzítette, hogy a felek fogyasztási kölcsönszerződést kötöttek, továbbá az egyedi megállapodásban tett nyilatkozatokra tekintettel az ÁSZF-et megismerték és elfogadták, így az a rPtk. 205/B. §-a szerint a jogviszony részévé vált.

Az elsőfokú bíróság a 93/13/EGK irányelv (Irányelv) 4. cikk (2) bekezdésére, a rPtk. 205. § (3) bekezdésére, a 205/A. és 205/B. §-aira, a 207. § (2) és (3) bekezdéseire, a 209. § (4) bekezdésére figyelemmel elsődlegesen azt vizsgálta, hogy az árfolyamkockázattal kapcsolatos tájékoztatás rendelkezései világosak és érthetőek-e. Megállapította, hogy az egyedi szerződés 7. pontja utal az árfolyamkockázat feltárására is. Ebből az adósoknak mint általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztóknak - önmagában a kockázatteltárás nevesítéséből - észlelniük kellett, hogy a választott termék árfolyamkockázatot hordoz, amelyre a hitelező figyelmezteti az adósokat. Ezen szerződéses pontból az átlagos fogyasztó számára érthető kellett legyen az is, hogy a változás feltételeit, a rájuk kötelező rendelkezéseket az ÁSZF tartalmazza. A kockázatteltárás elfogadására való utalásból egyértelműen kiderül az árfolyamkockázat léte, ezért a felpereseknek az árfolyamkockázat fennálltára nem kellett következtetniük. A megfogalmazásból megérthető volt az is, hogy a kockázat a változás lehetőségében nyilvánul meg, ennek a részletei ugyancsak az ÁSZF-ből ismerhetők meg. Az adósok elismeréséből megállapítható, hogy a figyelmeztetést és az ÁSZF-be foglalt tartalmat megértették, mert ellenkező esetben nem nyilatkoztak volna így. Amennyiben az adósok a figyelmeztetést nem értették meg, lehetőségük lett volna, hogy felvilágosítást kérjenek az alperes jogelődjétől, mivel a közölt szöveg alapján azt megállapíthaták, hogy a választott pénzügyi termék kockázatot hordoz.

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az egyedi kölcsönszerződés 6. pontját az ÁSZF 4.1.2., 4.1.3., 4.1.4. és 4.3. pontjaival együtt kell értelmezni, ezeknek a feltételeknek az alapján a felpereseknek meg kellett értenie, hogy a kölcsön összege CHF-ben kifejezett, a kölcsön nyilvántartása CHF-ben, folyósítása és törlesztése forintban történik. A felpereseknek meg kellett értenie azt is, hogy az árfolyamváltozás a tartozásokat és a törlesztőrészlet összegét növelheti vagy csökkentheti, valamint a tényleges változás esetén a növekedésben realizálódó kockázatot a fogyasztó egészében és korlátlanul viseli, mivel olyan rendelkezést nem olvashattak sehol, hogy azt bárki átvállalná, az pedig ismert volt, hogy a kockázat realizálódhat. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a kiadott tájékoztatás a konkrét tartalom vonatkozásában is érthető volt. A fogyasztóknak az alapján nem csak azt kellett felismerniük, hogy annak a devizának az árfolyama, amelyhez az elszámolást köthették, emelkedhet vagy csökkenhet, hanem értékelhették az ilyen feltételnek a pénzügyi kötelezettségeikre gyakorolt esetlegesen jelentős gazdasági következményeit is. A meghallgatott tanú vallomása alapján nem lehetett megállapítani, hogy a leírtakkal ellentétes tájékoztatást kaptak volna az adósok. Mindebből az elsőfokú bíróság azt a következtetést vonta le, hogy az alperes jogelődje a kockázatteltárást az egyedi szerződés 7. pontjában és az ÁSZF hivatkozott rendelkezéseiben együtt teljesítette, azok világos és egyértelmű rendelkezések, ezért a felperesek egyik hivatkozása szerint sem tisztességtelenek.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperesek nyújtottak be fellebbezést, amelyben kérték elsődlegesen annak a megváltoztatását, a keresetüknek történő helyt adást; másodlagosan a bizonyítási eljárás lefolytatása érdekében annak hatályon kívül helyezését.

Sérrelmezték, hogy az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta a bíróságokra kötelező 2/2014. PJE határozatot, amelynek értelmében az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás elmaradása a kölcsönszerződés teljes vagy részleges érvénytelenségéhez vezet. Változatlanul állították, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás nem felel meg a rHpt. 203. § (6) és (7) bekezdéseiben foglaltaknak, ezzel kapcsolatban hivatkoztak a BH2017. 924. számú eseti döntésre és a Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.20.946/2018/9-I. számú közbenső ítéletére.

A rPtk. 209. § (1) és (4) bekezdéseinek rendelkezései alapján is megállapítható, hogy az egyedi szerződés 7. pontja, valamint az ÁSZF hivatkozott pontjai azért is tisztességtelenek, mert ezen értelmezhetetlen szerződési feltételek alapján terheli ki az alperes az árfolyam-különbözetet és torzítja a szerződéses egyensúlyt az alperes javára; továbbá ezekből a feltételekből nem derül ki,

hogy kizárólag a felpereseket terheli az árfolyam-különbözet fizetési kötelezettség, amely korlátlanul emelkedhet.

Már az elsőfokú eljárásban is hivatkoztak arra, hogy a szerződés megkötése előtt, kellő időben kell rendelkezésre állni a fogyasztónak átadott kockázatfeltáró nyilatkozatnak, melynek tisztességtelenségét egyébként a nemzeti bírónak hivatalból is vizsgálni kell. Az Európai Unió Bírósága (EUB) C-51/17. számú ítélete rögzíti a kockázatfeltáró nyilatkozat tartalmát is, ezért már nem a nemzeti bíró nyelvtani és szövegértése az irányadó a tisztességtelenség elbírálásánál, hanem a kockázatfeltáró nyilatkozat írásban rögzített tartalma. Az egyedi szerződés 7. pontja, valamint az ÁSZF hivatkozott pontjai nem felelnek meg az EUB C-51/17. számú ítélete 74., 75., 76. és 78. pontjainak, mivel nem tartalmazzák a forint súlyos leértékelődésének és a külföldi kamatlábak emelkedésének a törlesztőrészletekre gyakorolt hatását; azt, hogy gazdaságilag nehezen viselhetővé válhat számukra a szerződés teljesítése; a szerződést nem kellő időben kapták meg, ezért nem volt arra lehetőségük, hogy alaposan át tudják értékelni a kockázatot; ezek átolvasásából nem ismerték fel, hogy a forint leértékelődése milyen gazdasági következményekkel jár a pénzügyi kötelezettségeik teljesíthetősége tekintetében. A bíróságok kötelesek alkalmazni az EUB döntést, kötelesek a szerződéskötés során eleve egyenlőtlen helyzetbe lévő fogyasztót hivatalból védeni. Hivatkoztak a Kúria Konzultációs Testületének 2019. április 10-én készült állásfoglalására, ezzel kapcsolatban továbbra is fenntartották azt, hogy nem őket terheli a jogügylet árfolyamváltozásának a terhe. Kifogásolták, hogy az elsőfokú bíróság nem a lefolytatott bizonyítási eljárás, hanem a saját maga nyelvtani értelmezése alapján értékelte a vitatott feltételeket és foglalt állást a tájékoztatás megfeleléséről.

Az alperes a fellebbezési ellenkérelmében kérte az elsőfokú bíróság ítéletének a helybenhagyását, valamint a felperesek - megbízási szerződés alapján - 192.004 forint + áfa összegű másodfokú ügyvédi munkadíj megfizetésére kötelezését.

A felperesi érveléssel szemben hangsúlyozta, hogy a bírói gyakorlat szerint nincs a pénzügyi intézménynek olyan kötelezettsége, amelynek alapján az árfolyamváltozás kockázatáról a szerződéskötés napját megelőző időszakban kell tájékoztatni a fogyasztót. A felperesek által aláírt szerződésnek része volt az árfolyamkockázatról történő tájékoztatás, illetőleg a devizaalapúságra vonatkozó szerződéses rendelkezés. Álláspontja szerint az aláírt szerződés egyedi részének 7. és 10. pontjai megfelelő tájékoztatást tartalmaznak, figyelemmel arra, hogy kifejezetten tájékoztatnak a szerződésből eredő árfolyamkockázat lehetőségére, illetőleg rögzítik, hogy a törlesztőrészletek a hitel ügyleti kamatlába, az árfolyam-különbözetek ügyleti kamatlába és az induló teljes hiteldíj mutató is változhat. Emellett az ÁSZF 4.1.1. pontja is tartalmazza a devizaalapúságot, míg a deviza alapú hitel esetén a tőketartozás mértékének kiszámíthatóságáról a 4.4.2. pont rendelkezik. Erre tekintettel a szerződés egyedi rendelkezései, illetőleg az ÁSZF ezen pontjai megfelelő, világos és érthető tájékoztatást tartalmaznak arra nézve, hogy az árfolyamváltozás következményeként a felperesek fizetési kötelezettsége változhat, illetőleg az ezen rendelkezésekből következően bármilyen irányban és bármilyen mértékben is változhat. Mindezekből megállapítható, hogy az árfolyamkockázat adósra terhelése a szerződéses rendelkezések szerint nem minősülhet tisztességtelennek, az árfolyamkockázat mibenléte és természete vonatkozásában az adós a szerződéses rendelkezések által megfelelő tájékoztatást kapott és ezen tájékoztatás ismeretében döntött a szerződés megkötéséről.

Az alperes a felperesek által hivatkozott Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.20.946/2018/9-I. számú közbenső ítéletével nem értett egyet, ezért a Kúriához felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő.

Kiemelte, hogy a jelen perre is irányadóak az EUB ítéletek, valamint az abból levonható következtetések. Az árfolyamkockázatnak a fogyasztóra történő telepítését szabályozó szerződési feltétel a C-26/13. számú ítélet alapján mint jellegadó rendelkezés a főszolgáltatás körébe tartozik; a C-51/17. számú ítélet pedig „jellegadó sajátosságként” határozta meg az árfolyamkockázatot. A

világosság és érthetőség kritériumait illetően az EUB C-51/17. számú ítéletének 74. pontja tartalmaz rendelkezéseket; az EUB C-186/16. számú ítéletének 45. pontja a szerződési feltétel világos és érthető megfogalmazására vonatkozó követelményt írja elő. Ennek során a fogyasztót arról kell tájékoztatni, amely tényezők révén felmérheti a hitel teljes költségét. Ezek a tényezők a C-51/17. számú ítélet szerint az árfolyamváltozás és a kamatváltozás, amelyeknek meglétét és törlesztőrészlet befolyásoló hatását a szerződés és az annak részét képező ÁSZF az általa kifejtettek szerint tartalmazza.

A főszoigáltatás körébe tartozó szerződési feltétel nem világos és nem érthető mivolta önmagában nem eredményez tisztességtelenséget az Irányelv 4. cikk (2) bekezdése szerint, hanem csak az Irányelv 3. cikk (1) bekezdése szerinti vizsgálatát teszi lehetővé az EUB C-421/14. számú ítélete alapján. Az Irányelv 3. cikk (1) bekezdését a rPtk. 209. § (1) bekezdése ültette át a magyar jogba, ezért e körben az ezen törvényi rendelkezésben szabályozott egyensúlyhiányt kell vizsgálni, amelynek kizárólag a szerződéskötéskor kellett fennállnia.

A 6/2013. PJE határozat 1. pontja értelmében egyrészt az árfolyamkockázattal szemben a kedvezőbb kamatmérték állt, ami szerződéskötéskor kedvezőbb törlesztőrészletet eredményezett, ezért deviza alapú szerződés esetén nincs egyensúly-eltolódás; másrészt az árfolyamváltozás szerződéskötést követő bekövetkezte és annak mértéke, azaz az utólagos egyensúly-eltolódás az érvénytelenség körében nem értékelhető.

Mindezekre tekintettel álláspontja szerint az árfolyamkockázatot a fogyasztóra terhelő szerződési feltétel tisztességtelensége az Irányelv 3. cikk (1) bekezdése, a rPtk. 209. § (1) bekezdése és a 6/2013. PJE határozat alapján akkor sem lenne megállapítható, ha a feltétel nem világos és nem érthető.

Álláspontja szerint az árfolyamváltozás korlátlanága megállapítható azért is, mert egyrészt sem a szerződés, sem az ÁSZF nem tartalmazott semmilyen korlátra történő utalást; másrészt sem a jogszabályok, sem az Irányelv, sem az EUB ítélezési gyakorlata nem követelte meg, hogy kifejezetten a „korlátlanul” kifejezés szerepeljen a tájékoztatásban. Mindezekből az következik, hogy a felperesek megfelelő tartalmú, világos és érthető tájékoztatást kaptak az árfolyamkockázatról és annak következményéről.

A felperesek fellebbezése az alábbiakra tekintettel alapos.

Az elsőfokú bíróság a tényállást a perbeli jogvita elbírálásához szükséges mértékben feltárta, azonban a jogszabályok értelmezése alapján megalapozatlanul jutott arra a következtetésre, hogy az alperes az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatási kötelezettségének eleget tett.

A felperesek fellebbezésben tett állításukkal szemben az elsőfokú bíróság ítéletének a rPp. 253. § (3) bekezdésére hivatkozással nincs ok, mivel az elsőfokú bíróság a bizonyítási eljárást lefolytatta, a felek által indítványozott bizonyítási indítványoknak helyt adott, azokat foganatosította. A felperesek a fellebbezésükben maguk sem jelölték meg, hogy milyen bizonyítási eljárást kellene az elsőfokú bíróságnak még lefolytatnia, azt sem sérelmezték, hogy az elsőfokú bíróság valamelyik bizonyítási indítványukat indokolatlanul elutasította.

Eljárási szabálysértés hiányában a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét érdemben vizsgálta.

A deviza alapú kölcsönszerződések elterjedésekor az egyes jogszabályok részben eltérő módon definiálták a deviza alapú kölcsön fogalmát. A 6/2013. PJE határozat - amelynek alkalmazása a bíróságok számára kötelező - 1. pontjához fűzött indokolás szerint devizakölcsön az, ahol a pénztartozás kirovó pénzneme nem forint. Jellemzője, hogy az adós olyan konstrukcióban szerezte

meg idegen pénz időleges használatának a jogát, amelyben a kirovó és a lerovó pénznem eltér. Ez azt jelenti, hogy a felek a pénztartozást úgy határozzák meg, hogy az adós az esedékességgel annyi forintban fizetni (leróni), amennyi megegyezik a szerződésben kirótt pénztartozással. Jogszabályi tilalom hiányában a felek szabadon határozhatják meg a kirovó pénznemet. A deviza alapú kölcsön is devizakölcsön, mivel a tartozás devizában van meghatározva, ugyanakkor a hitelező a kölcsönt forintban köteles folyósítani, az adós pedig forintban köteles törleszteni, tehát mind a hitelező, mind az adós a devizában kirótt pénztartozását forintban rója le.

A deviza alapú kölcsön lényege, hogy az adós tartozása devizában keletkezik, a kölcsön folyósítására és a törlesztésére pedig forintban kerül sor. A tartozás devizában van megállapítva, az adós forintban teljesítendő fizetési kötelezettsége ezért a forint erősödésétől, gyengülésétől függ. A devizában meghatározott kölcsönért az adósnak a forint gyengülése esetén többet kell visszafizetnie, terhei növekednek, míg erősödése esetén kevesebbet, terhei csökkennek. A hitelező helyzetére ugyanakkor az árfolyam változása nem hat ki, hiszen az adós általi visszafizetésekor forintban ugyanolyan értékű devizához jut, mint amennyit folyósított. A deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződéseknél tehát a jogviszony természetéből adódik, a kölcsön devizaalapúságának szükségszerű és automatikus következménye az, hogy az árfolyamkockázat viselése - eltérő rendelkezés hiányában - korlátozás nélkül a kölcsönt felvevő fogyasztóra hárul, az árfolyamváltozás előnyeit és hátrányait is ő viseli.

A deviza alapú kölcsönszerződés megkötésekor a kölcsönvevő szándéka arra irányult, hogy forintban jusson a kölcsönhöz és tartozását is forintban fizesse vissza, kamatfizetési kötelezettsége ugyanakkor a szerződéskötés idején jellemző forintkölcsönre irányadó kamatnál jelentősen alacsonyabb legyen. Ezen elvárásnak felelt meg a deviza alapú hitelezés konstrukciója, amelynek alapjául a rPtk. 231. §-ának szabályai szolgáltak.

Mindebből - a 2/2014. PJE határozat 1. pontjában és az ahhoz fűzött indokolásban foglaltakra is figyelemmel - az következik, hogy a deviza alapú kölcsönszerződés árfolyamkockázatra vonatkozó, az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő rendelkezései a főszerződést megállapító szerződési feltételnek minősülnek, ezért tisztességtelenségük csak akkor vizsgálható és állapítható meg, ha a szerződéskötéskor tartalmuk - a szerződés szövegére, valamint a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatásra is tekintettel - az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó számára nem volt világos és érthető.

Ebből a szempontból annak van jelentősége, hogy a szerződés szövege és a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatás alapján a fogyasztó képes volt-e értékelni az árfolyamváltozás rá nézve esetlegesen hátrányos gazdasági következményeit is, azt, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag őt terheli, az árfolyam rá nézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa.

A szerződő felek között fennálló információs egyensúlyhiányra tekintettel a deviza alapú kölcsönszerződések esetén az ügyletből eredően az ügyfelet érintő kockázatra nézve a rHpt. 203. §-a egy speciális, a rPtk. 205. § (3) bekezdésében foglaltakat meghaladó többlet tájékoztatási kötelezettséget írt elő a pénzügyi intézmények számára, amelynek tartalmaznia kellett az árfolyamkockázat ismertetését és annak hatását a törlesztőrészletekre. E tájékoztatásnak - ahogy azt a 6/2013. PJE határozat 3. pontjában és az ahhoz fűzött indokolásában a Kúria kifejtette - az árfolyamváltozás lehetőségére és arra kellett kiterjednie, hogy annak milyen hatása van a törlesztőrészletekre.

Vita esetén ugyanakkor a pénzügyi intézményre hárult annak bizonyítása, hogy az árfolyamkockázat valós tartalmáról a szerződéskötést megelőzően világos és érthető tájékoztatást adott a kölcsönt felvevő fogyasztó részére, annak alapján a fogyasztó képes volt értelmezni az árfolyamváltozás rá nézve esetlegesen hátrányos gazdasági következményeit is, abból egyértelműnek kellett lenni a

számára, hogy az árfolyam rá nézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa, az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag őt terheli.

Önmagában az, hogy a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződés árfolyamkockázatra vonatkozó, az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő rendelkezései egyértelműen és világosan tartalmazzák a kirovó és a lerovó pénznem megjelölését, valamint azt a konkrét működési mechanizmust, amelyen keresztül a kirovó pénznem deviza árfolyamának változása a fogyasztó által lerovó pénznemben teljesítendő törlesztőrészek összegére hat, nem jelenti azt, hogy ezek a szerződési feltételek az árfolyamkockázat tekintetében is világosak és érthetőek, a fogyasztó számára az árfolyamkockázat valós tartalmára nézve is világos és érthető tájékoztatást tartalmaznak.

Ehhez az is szükséges, hogy megállapítható legyen, a szerződéskötést megelőzően a fogyasztó az árfolyamkockázatról olyan tartalmú tájékoztatást kapott a pénzügyi intézménytől, amelynek alapján az árfolyamváltozás rá nézve gazdaságilag hátrányos következményeit is értékelni tudta. Ez következik egyebekben az EUB C-51/17. számú ítéletéből is.

Az Irányelv 4. cikk (2) bekezdését átültető rPtk. 209. § (5) bekezdése értelmében a tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó törvényi rendelkezések nem alkalmazhatók a főszolgáltatást megállapító, illetve a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződési kikötésekre, ha azok egyébként világosak és érthetőek. Az EUB C-26/13. számú ítélete szerint az Irányelv 4. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azon követelmény alatt, amely szerint a szerződési feltételnek világosnak és érthetőnek kell lennie, nem kizárólag azt kell érteni, hogy az érintett feltételnek nyelvtani szempontból kell érthetőnek lenni a fogyasztó számára, hanem azt is, a szerződésnek átlátható jelleggel fel kell tüntetnie az érintett feltételben meghatározott külföldi pénznem átváltási mechanizmusának konkrét működését, valamint az e mechanizmus és a kölcsön folyósítására vonatkozó, a többi feltételben előírt mechanizmus közötti viszonyt oly módon, hogy a fogyasztónak módjában álljon egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelni a számára ebből eredő gazdasági következményeket. Azt kell vizsgálni, hogy az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó a tájékoztatás alapján nemcsak felismerni képes a külföldi pénznem eladási- és vételi árfolyama között a pénzpiacra általánosságban megfigyelt különbség fennállását, hanem képes-e értékelni a végső soron általa megfizetendő törlesztőrészek kiszámítására alkalmazott eladási árfolyam alkalmazásának rá nézve esetlegesen jelentős gazdasági következményeit is, így az általa felvett kölcsön teljes költségét. Ugyanezen határozatban az EUB úgy foglalt állást, hogy „szerződés elsődleges tárgyát”, vagyis a „főszolgáltatást” megállapító szerződési feltételeknek azok tekintendők, amelyek a szerződés jellemző szolgáltatását határozzák meg.

A 6/2013. PJE határozat 1. pontja szerint a deviza alapú kölcsönszerződések jellegadó sajátossága többek között az, hogy e szerződéstípusnál az adós az adott időszakban irányadó forintkölcsönnél kedvezőbb kamatmérték mellett devizában adósodott el, amiből következően ő viseli az árfolyamváltozás hatásait. Önmagában azonban az, hogy az árfolyamkockázat viselésének szabályai a főszolgáltatás körébe tartoznak, nem zárják ki ezen szerződési rendelkezések tisztességtelenségének a vizsgálatát abban az esetben, ha e rendelkezések nem világosak, nem érthetőek, figyelemmel a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatásokra is. Az EUB által a C-26/13. számú ítéletben kifejtettekből is következően a nemzeti bíróság a nemzeti jogrend valamennyi szabályát köteles figyelembe venni, és amennyire csak lehetséges, az adott területen alkalmazandó Irányelv szövegének és céljának megfelelően értelmezni oly módon, hogy az Irányelv által követett céllal összhangban álló eredményre jusson, kivéve ha az contra legem jogértelmezéshez vezetne. A magyar jog 2009. május 22-e előtti szabályából nem vezethető le, hogy a nem megfelelően átültetett

Irányelv érthetőségre, világosságra vonatkozó szabályai nem alkalmazhatóak, ezért az Irányelv alapján kell a vonatkozó szabályokat értelmezni.

Az EUB C-186/16. számú ítéletben megjelenő követelményeként a pénzügyi intézmény fogyasztó megalapozott döntéséhez szükséges tájékoztatásának ki kell terjednie a fogyasztó lakóhelye szerinti tagállam fizetőeszköze súlyos leértékelődésének és a külföldi kamatlábak emelkedésének a törlesztőrészletre gyakorolt hatására. A hitelfelvevőnek világos tájékoztatást kell kapnia arról, hogy a deviza alapú kölcsönszerződés aláírásával bizonyos mértékű árfolyamkockázatot vállal, amely gazdaságilag nehezen viselhetővé válhat, amennyiben az a pénz, amelyben jövedelmét kapja, leértékelődik, különösen, ha a kölcsönt felvevő fogyasztó nem az adott kölcsön devizanemében kapja a jövedelmét.

Az EUB a C-186/16. számú ítéletben megfogalmazottakat megismételte a C-51 /17. számú ítéletében, amely szerint a pénzügyi intézmények számára kötelező elegendő tájékoztatást nyújtani a kölcsönfelvevő számára ahhoz, hogy ez utóbbiak tájékozott és megalapozott döntéseket hozhassanak. Az árfolyamkockázattal kapcsolatos feltételeknek nemcsak alaki és nyelvtani szempontból, hanem a konkrét tartalom vonatkozásában is érthetőnek kell lenni a fogyasztó számára abban az értelemben, hogy az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó ne csak azt legyen képes felismerni, hogy a nemzeti fizetőeszköz a kölcsön nyilvántartásba vétel szerinti devizához képest leértékelődhet, hanem értékelni kell tudnia egy ilyen feltételnek a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt esetlegesen jelentős gazdasági következményeit.

Az alperes a fellebbezési ellenkérelmében arra helyesen hivatkozott, hogy az árfolyamváltozás kockázatáról nem kell a szerződéskötést megelőzően tájékoztatni a fogyasztókat. A szerződéskötéssel egyidejűleg nyújtott tájékoztatás is megfelelő lehet, ha a feleknek a szerződés aláírása előtt lehetősége volt a szerződést elolvasni és megérteni. Arra, hogy a feltételek nem állnak fenn, a fogyasztónak kell hivatkoznia.

Ebben az esetben a pénzügyi intézménynek kell igazolnia, hogy biztosította a szerződés aláírása előtt az iratok átolvasásának és megértésének a lehetőségét. A konkrét esetben a felperesek nem hivatkoztak arra, hogy ha lett volna megfelelő tartalmú tájékoztatás, akkor sem lett volna ténylegesen lehetőségük azt áttanulmányozni.

A perbeli esetben külön kockázatfeltáró nyilatkozat nem készült, ami önmagában nem értékelhető az alperes terhére, ezért az egyedi kölcsönszerződés és az ÁSZF rendelkezései alapján kell megítélni, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás megfelelt-e a fent kifejtett kritériumoknak.

A Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint az egyedi kölcsönszerződés 7. pontja kizárólag az árfolyamkockázat tényére ad tájékoztatást, ebben kizárólag az szerepel, hogy a törlesztőrészletek, a hitel ügyleti kamatlába, az árfolyam-különbözetek ügyleti kamatlába és az induló teljes hiteldíj mutató a hitelezői ÁSZF-ben meghatározott módon változhatnak. Ezzel a tartalommal a tájékoztatás a fent hivatkozott feltételeknek nem felel meg és ennek alapján az adósi főszoolgáltatás részeként a szerződésben megjelenő kockázatvállalás nem volt felmérhető, átlátható és világos.

Nem osztotta a Fővárosi Ítéltábla az alperes fellebbezési ellenkérelmében részletesen kifejtett azon álláspontját, amely szerint az ÁSZF-ben megjelölt képletek, a szerződés azon szövegrészei, ahol az eltérő devizanemre, az árfolyam-különbözetre nézve van rendelkezés, együttesen, egymással összevetve vagy akár külön-külön is azt eredményezné, hogy a fogyasztót a kölcsönadó megfelelő tájékoztatással látta el.

Nem értett egyet a Fővárosi Ítéltábla az alperesi fellebbezési ellenkérelem azon érvelésével sem, amely szerint az ÁSZF rendelkezéseiből, így különösen 4.1.3., 4.1.4. és 4.3. pontjaiból a kockázat és annak telepítése megérthető volt, és ez a szerződés egyéb - árfolyamváltozással kapcsolatos rendelkezéseivel együtt - alkalmas volt a tájékoztatásra. A jogszabályi rendelkezés és az ÁSZF kapcsán a főszolgáltatás körében megkívánt világosság és érthetőség azt követeli meg, hogy az alperes járjon elől a tájékoztatással, kifejezetten mutasson rá a kockázatra, nemcsak nyelvtanilag, alakilag érthető módon, a szerződésben vagy külön kockázattartó tájékoztatásban kifejezve, hogy mit jelent az adott kölcsönszerződés egyes feltételeire nézve az, hogy a forint árfolyama a svájci frankéhoz képest a folyósításkori árfolyamtól eltér, gyengül.

Az alperes által választott megoldás - egyedi kölcsönszerződés 7. és 10. pontjai, ÁSZF 4.1.3., 4.1.4., 4.2.1., 4.2.2., 4.3.3. és 4.4.1. pontjai - tartalmában is hiányos, funkciója betöltésére nem alkalmas, nem mutat rá az árfolyamkockázat mibenlétére, annak valós voltára, súlyára és a törlesztőrészeknek a lerovó pénznem kirovó pénznemhez képest bekövetkező értékvesztése esetére a törlesztőrészlet megnövekedésére. Az így nyújtott tájékoztatás figyelemfelhívó jellege teljességgel hiányzik, azt az ÁSZF rendelkezéseire és az abban szereplő képletekre hivatkozás önmagában nem pótolja, akkor sem, ha utóbbiak a fogyasztó szempontjából világos és érthető kikötések.

A perbeli kölcsönszerződés sem az egyedi részében, sem az ÁSZF-ben nem tartalmazott a 6/2013. PJE és a 2/2014. PJE határozatokban, illetve az EUB C-51/17. számú ítéletében meghatározott követelményeket kielégítő világos és érthető tájékoztatást az árfolyamkockázat valós tartalmáról. A korábban már kifejtettekre figyelemmel nem értékelhető az ezzel kapcsolatos tájékoztatási kötelezettség teljesítéseként az, hogy az ÁSZF 4.1.4. pontja azt a matematikai képletet is tartalmazza, amelyből az árfolyam futamidő alatti változásának a felperes fizetési kötelezettségeire gyakorolt hatása levezethető.

Mindezekre tekintettel az alperesnek kellett bizonyítania, hogy az árfolyamkockázat valós tartalmáról a szerződéskötést megelőzően más módon megfelelő és tisztességes, világos és érthető tájékoztatást adott a felperesnek. Ez azonban a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján nem volt megállapítható, mert az elsőfokú eljárásban meghallgatott tanú vallomása sem igazolta, hogy az alperes az egyedi kölcsönszerződésben vagy az ÁSZF-ben foglaltakon túlmenő vagy azoktól eltérő tájékoztatást adott volna a felpereseknek.

A tájékoztatás fentiek szerinti hiányosságaira tekintettel a Fővárosi Ítéltábla megállapította, hogy a rPtk. 209. § (4) bekezdése vonatkozásában - a rPtk. 2009. május 22-i módosítását megelőzően is irányadó - világos és érthető követelmény teljesülése nem valósult meg.

A Fővárosi Ítéltábla az alperes fellebbezési ellenkérelmére tekintettel - figyelemmel az Irányelv 3. cikk (1) bekezdésére és az EUB C-38/17. számú ítélet 37. pontjára - vizsgálta, hogy a fentiek szerint megállapított nem világos és nem egyértelmű szerződési rendelkezések tisztességtelen jellegűek-e, azaz a szerződés a jóhiszeműség és a tisztesség követelményeivel ellentétesen, annak felek általi megkötésének az időpontjában jelentős egyenlőtlenséget okozott-e a felperesek terhére.

A Fővárosi Ítéltábla megállapította, hogy a felek szerződéséből egészében hiányoznak azok a korrekciós lehetőségek, amelyek - meghatározott feltételek bekövetkezése esetén - az árfolyamváltozás kizárólag adós általi viselésének kötelezettségét arányosabbá tennék, a vállalt kötelezettség tekintetében a szerződés módosítására vagy megszüntetésére lehetőséget adnának. A

szerződés egyoldalú és szerződésmódosítással vagy megszüntetéssel nem változtatható kötelezettséget telepít. A hitel futamideje alatt reálisan bekövetkező kockázat, melyet a szerződési feltételek indukálnak, a szerződéskötés - alperes előtt is ismert - motivációjára, az új gépjármű megvásárlására, a törlesztőrészek 120 hónapig történő megfizetésére tekintettel is aránytalan.

Az adott szerződés nem havi fix deviza alapú hitel konstrukció volt (szerződés 7. pont), ezért az ÁSZF 4.8. pontjának szabályai a jelen perben a feleket nem kötelezték, őket nem jogosították. Az ÁSZF 4.8. pontja többek között szélsőséges árfolyamváltozás esetére ad szabályokat, ezeknek a lényege azonban továbbra is az volt, hogy az árfolyamkockázatot „szélsőséges” esetben is kizárólag az adós viseli, és kizárólag a havi fix devizakonstrukciónál volt lehetőség a szerződés megszüntetésére az ott meghatározott feltételekkel.

A rPtk. 209. § (1) bekezdése értelmében tisztességtelen az általános szerződési feltétel, ha a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg.

A szerződéses kikötés az igen súlyos, a futamidő alatt bekövetkező, mértékében előre nem látható, akár nagyon jelentős árfolyamváltozás kockázatának viselését anélkül terheli kizárólag a fogyasztóra, hogy a szerződés lehetőséget biztosítana a fogyasztói szerződéses kötelezettségek arányának szerződéskötéskor előre nem látható mértékű, jelentős eltolódása elkerülésére, hatásainak mérséklésére.

Azok a szerződési feltételek, amelyek szerint a futamidő alatt a kikötött devizanem forinthez viszonyított mindenkor árfolyamának figyelembevételével számított törlesztőrészt kell az adósnak az árfolyamváltozás kockázatának terhét mindenkor viselve megfizetnie, és így kell a kölcsön visszafizetésére vonatkozó kötelezettségét teljesítenie, azaz árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő rendelkezés a rPtk. 209. § (1) bekezdése alapján tisztességtelen, ezért a rPtk. 209/A. § (2) bekezdése értelmében semmis, a főszolgáltatás körébe tartozó rendelkezés semmissége az egész szerződés érvénytelenségének megállapítását alapozza meg.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében szereplő, a fentieket meghaladó hivatkozásai a másodfokú eljárás tárgyát nem képezték, mivel azok az elsőfokú eljárásban nem merültek fel és a felperesek fellebbezése sem érintette.

Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a rPp. 253. § (2) bekezdése alapján - a rPp. 213. § (3) bekezdése alkalmazásával - közbenső ítélettel megváltoztatta és megállapította, hogy a perbeli kölcsönszerződés érvénytelen, erre tekintettel a felperest megilleti az a jog, hogy az érvénytelenségből eredő jogkövetkezmények alkalmazását kérje.

A jogkövetkezmények levonása a folytatódó elsőfokú eljárás tárgyát képezi, amelynek során - a 6/2013. PJE határozat 4. pontjában foglaltaknak megfelelően - a bíróságnak elsősorban a szerződés érvényessé nyilvánítására kell törekednie arra is figyelemmel, hogy a szerződő felek mindegyikének tiltakozása hiányában erre minden olyan esetben sor kerülhet, amikor a felek szerződéskötési akarata fennállt és az érvénytelenségi ok kiküszöbölhető.

Tekintettel arra, hogy a jogkövetkezmények levonása és ennek keretében a felperest megillető követelés összezszerűsége vonatkozásában az elsőfokú eljárás folytatása szükséges, a Fővárosi Ítéltábla a rPp. 252. § (4) bekezdésének alkalmazásával csupán megállapította a felek jogi képviselői munkadíjából és az alperes által lerótt jogorvoslati illetékből álló másodfokú perköltségét,

továbbá a felperes illetékmentessége folytán le nem rótt jogorvoslati illeték összegét, amelyeknek viseléséről az eljárást befejező határozatában az elsőfokú bíróságnak kell majd döntenie.

Budapest, 2019. november 26.

. Kurucz Zsuzsánna s. k. a tanács
elnöke, előadó bíró
dr. Felker László s. k. bíró

dr. Kovaliczky Ágota s. k. bíró

A kiadmány hitelül:
Szigeti Krisztina
tisztviselő